

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

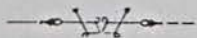
A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

elfordítsa tőlük az orosz kormány rokonszenvét, mely esetleg az országuk magához csatolásával meg akarja őket szabadítani a török uralom alatti gyászos sorsuktól. Az örmény delegatusok azonban nem hallgattak hírneves fajrokonuk tanácsára, azt következtetvén a cyprusi conventióból, hogy Anglia feltétlenül ellene szegül az oroszok további előnyomulásának Kisázsiában s talán akként fogja intézni a dolgot, hogy Örményország autonómiát nyerjen angol védnökség alatt.“ Macdonald azon véleményben van, hogy Törökország, mely ma sokkal gyengébb, mint a legutolsó háború idejében volt, nem lesz képes meggátolni Oroszországot az örmény tartományok elfoglalásában, ha csak nem támaszkodhatik Angliára; Angliának a segítségét pedig nem fogja megnyerni, ha továbbra is makacsul vonakodik adminisztrációját reformálni.

Útjának további folyamatában orosz területre tér át Macdonald. Sari-Kamisban a legbarátságosabb fogadtatást tapasztalja az örmény Áidinoff vendégszerető házában. Tiflisben nyomára jó annak, hogy több örmény felkelést készül szítani Török-Örményországban, hogy siettesse az orosz hódítást. Batumból visszatér Konstantinápolyba s nagy érdekű munkájának befejezéseül meleg felhívást intéz Angliához a berlini szerződés hatvanegyedik cikkének végrehajtása érdekében!

Dr. Molnár Antal.

Czetz Gergely.

Szerény körben is lehet szép hivatást betölteni! Sokszor nagyobb az ember a kis világban észrevétlenül, zajtalanul s mégis üdvösen működve, — mint-ha a nagy világ dicskoszorúit hajhászva, egy ország tapsai közt áldatlan úton halad.

Czetz Gergely, a szamosújvári gymnasium néhai kiérdemült tanára is a szerény, de a társadalom iránt sok érdemet szerzett egyének sorába tartozott, kiről el-

mondhatjuk, hogy hasznos pályát futott be és nem élt hiában.

Szolnok-Dobokavármegye székhelyén, Deésen született 1822-ben. Ott is tanulta a népiskola tantárgyait;*) míg a középiskolát és a jogi tanfolyamot Kolozsvárt végezte be. Tanpályája befejezése után, 1847-ben ősei-nek szülőföldjére, Szamosújvárra jött, mert remélte, hogy

Czetz Gergely.

itt az épp akkortáiban tervezett Ráfáel-féle örmény kath. gymnasiumnál tanári állomást fog nyerni. De a gymnasium azon időben nem jött létre, azért egyelőre megelégedett a néptanítói állással is. Ezen állást 1861-ig töltte be buzgón és sikeresen, oktatva és nevelve a tanuló ifjúságot, míg a városi négyosztályú algymnasium csakugyan megnyitott és a képviselőtestület őt középiskolai tanárnak megválasztotta.

Kitünően tudott latinul; érdekes elbeszélései közben igen találó hasonlato-

*) Deésen a Szent-Ferenczrendiek kath. iskolájának volt növendéke. Egyik nap az osztálytanító pater evvel az örvendetes hírrel lép be osztályába: »Holnap az erdélyi róm. kath. iskolák felügyelője fogja iskolánkat meglátogatni; a könyv hátulsó felében levő szavakat (Gott: Isten, Engel: angyal...) fogjátok felelni. Az első kezdi el, mindenki csak öt-öt szót fog felelni.« Reggel az osztályban van a felügyelő. »Tessék kérdezni!« — »Felelj Czetz Gergely!« — A míg a tanító egy-pár szót váltott a felügyelővel, a szorgalmas tanulónak csak úgy pergett a nyelve. »Mondd tovább!« — és ekkor a másodikra mutatott. Felállott, de egy szót sem szólott. »Miért nem felelsz?« — »Instálom az én öt szómat is Czetz — mondotta el.« — Erre a felügyelő kiment a tanteremből és a nélkül, hogy a többi osztályokat meglátogatta volna, befogatott és eltávozott a városról

kat használt. Sok eredeti gondolata volt. A szünidő alatt el-elmenegtetett fürdőre: Radna-Szent-Györgyöt szerette. Járt a külföldön is. Részt vett a városi köz-életben, mint képviselőtestületi tag gyakran felszólalt a közgyűléseken. Egy ízben volt (hat hétig) helyettes polgármester is. Szilárd jellem volt, nem játszott az adott szóval; szava járása volt: „Verbum nobile, stabile“. Barátjai feltétlenül bizhattak benne. Fentartotta a rendet az iskola falai közt; de rendes volt akkor is, midőn nem volt a Muzsák hajlékában. Szigorú, de igazságos, jó tanár volt.

Negyven évet töltött érdemdús közoktatási és pädagogiai működésben a tanítás terén. Szerette Istent, egyházát, hazáját, nemzetfeleit, városát és a tanuló ifjúságot. Takarékosan élt, hogy szerény jövedelméből gazdag örökséget hagyhasson a szegény árvák részére. A szamosújvári Szt-Gergely-árvaház negyvenháromezer forintot örökölt tőle. Tanítványai közül sok jeles férfiú vált ki; egyik érsek, másik államférfiú lett. Egyik mint lelkes könyörgött halálakor lelki nyugalmaért; másik, mint hagyatéki bíró, örökségét tárgyalta. Hatvanhét éves korában hunyt el 1889. áug. 24-én. Szamosújvárt van eltemetve.

Szongott Kristóf.

A minta-polgár.

— Czetz Gergely. —

»Non omnis mortuus!« ...

Cvolt a mi Rökk Szilárdunk. A kik ismerték jól, tisztelték, becsülték, sőt szerették is. Pedig soha sem kereste, sőt inkább kerülte a népszerűséget és ünnepeztetést. De jó szíve volt, s tudott örülni mások boldogulásán. Jó ember, jó hazafi, jó tanár, jó polgár és jó keresztény vala, tehát nem élt hiába; jól lehet családtalanul, nőtlenül levén, ő — ki mindig foglalkozott e gondolattal — boldognak aligha érezte magát e földön. Ám ki lehetne igazán boldog, halá-

la előtt?! Mint e sorok írójának mondá, a családi élet hiányát kipótolja nála a barátság; de azért soha sem mondta ki az utolsó szót, a lemondás kötelező szavát. Mint a hit embere, szerette az Úr házának ékességét, s dicsőségének lakhelyét; városunk buzgó népe előtt tudva van, hogy a nagyheti passio-ének egyik szép hangú éneklője ő volt, s pontosan és elmaradhatlanul vett részt, évek hosszú során keresztül a „siralmak“ — lamentációk — gyönyörű, sokakra nézve felejthetetlen előadásain, a Szent-Ferencziek kolozstor-templomában. Jó keresztény létére szem előtt tartá az aranyigazságot, az életbölcseleg ez alapszabályát: „Midőn meghalunk, csak az a mienk, a mit másnak adtunk, nem a mit élvezünk“. S mit mondjunk róla, mint a tanügy emberéről? Negyven évig tanított, de nem csak tanított, mert ezt sokan teszik, de nevelt is egyszersmind, a mit mai napság oly kevesen tesznek, — s midőn épen nyugalomba vonulásának ünnepélyes határvonalához érkezett volna, a halál utaira menekült mintegy a jubilaris megtiszteltetések elől. Elköltözött, mielőtt hálás tanítványai testületileg megköszönheték volna fáradozásait; ő betölté kötelességeit, de sokakat hagyott itt, kik adósok maradtak neki az utolsó tartozással, melyre oly sok érdemet szerzett. Szamosújvár városának mindvégig hű polgára, örmény népének érdemes és szerény, de mindenkör hű és lelkes fia volt. Nyugodjék békében a szerény, de sokérdemű tanár, vezére és munkatársa, — a nagy Lukácsi mellett s az utókor árváinak örök hálája lebegjen kegyeletes emléke fölött!

Philarmén.

„Fuit!“ ...

Volt és nincs köztünk; de egészen nem hala még sem, —
Kétszer gyászoltuk: s tetteiben ma is él!

Amicus.

